

Соколи Іван Іванович¹,
доктор економічних наук, професор, професор
кафедри менеджменту
Акулюшина Марина Олександрівна¹,
кандидат економічних наук, доцент кафедри
менеджменту,
Сідюк Владислав Олексійович¹,
здобувач бакалаврського рівня,
¹ Національний університет "Одеська політехніка"

Sokoly Ivan¹,
Doctor of Economics, Professor,
<https://orcid.org/0000-0002-5068-5330>
Akuliushyna Maryna¹,
PhD in Economics, Senior Lecturer,
<https://orcid.org/0000-0003-0230-4019>
Sidiuk Vladyslav¹,
student,
¹ Odesa Polytechnic National University

СТРАТЕГІЧНІ ІМПЕРАТИВИ МЕНЕДЖМЕНТУ ОРГАНІЗАЦІЙ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ РИЗИКІВ І КРИЗОВИХ ЯВИЩ STRATEGIC IMPERATIVES OF THE MANAGEMENT OF ORGANIZATIONS IN THE CONDITIONS OF GLOBAL RISKS AND CRISIS PHENOMENA

Соколи І.І., Акулюшина М. О., Сідюк В. О. Стратегічні імперативи менеджменту організацій в умовах глобальних ризиків і кризових явищ. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том 9. № 1. С. 244 – 250.

Sokoly I., Akuliushyna M., Sidiuk V. Strategic imperatives of the management of organizations in the conditions of global risks and crisis phenomena. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*. 2024. Volume 9. № 1, pp. С. 244 – 250.

Будь-яка економіка функціонує в умовах глобального впливу і внутрішніх суперечностей і має бути збалансована на користь задоволення насущних потреб людей, здоровому природному довкіллі, соціальній інфраструктурі, усвідомленні потреб наявного стану інституційного середовища. Стратегічні імперативи будують середовище стратегічних пріоритетів, яке формується для кожного підприємства, галузі і економіки країни загалом і є важливою умовою розвитку у процесі трансформації інституційного середовища економіки.

Стаття присвячена розгляду, розробленню та втіленню стратегічних імперативів менеджменту організації в умовах глобальних ризиків і кризових явищ. Розкрито сутність понять «імперативи», «імперативні стратегії менеджменту». Висвітлено наукові думки зарубіжних та українських науковців щодо розроблення та значення стратегічних імперативів в управлінні організації, зокрема під час глобальних ризиків і нестабільності. Охарактеризовано можливі стратегічні імперативи під час кризових станів організації та описано погляди зарубіжних науковців щодо принципів, які повинні бути дотримані при прийнятті стратегічних рішень під час внутрішніх і зовнішніх криз. Бізнес-дослідження про розкриття управлінської інформації демонструють значні результати, що дозволяють протистояти банкрутству підприємств, погіршенню фінансових результатів, управлінню персоналом, збоям у комунікаціях з постачальниками та державними структурами під час локальних та глобальних криз. Сформована власна позиція щодо вимог стратегічних імперативів під час часткової руйнації, релокації персоналу та виробничих потужностей, масштабних соціальних та фінансових втрат. Зокрема доведено, що стратегічні імперативи дозволять генерувати нові, адоптувати існуючі бізнес моделі, що суттєво впливають на сучасні суспільні та економічні процеси внаслідок трансформації та цифровізації підприємницької діяльності і є наразі необхідними з огляду на воєнні дії та швидку зміну бізнес-середовища та умов діяльності організації у бік актуалізації соціальних і екологічних трендів.

Ключові слова: стратегічні імперативи, імперативні стратегії, глобальні ризики, кризові явища, стратегічне управління в менеджменті..

Any economy functions under global influence and internal contradictions; it must be balanced to meet people's basic needs, a healthy natural environment, social infrastructure, and awareness of the needs of the existing state of the institutional environment. Strategic imperatives build an environment of strategic priorities, which is formed for each enterprise, industry, and economy of the country. They are an essential condition for development and the transformation of the institutional environment of the economy. The article is devoted to considering the development and implementation of the strategic imperatives of the organization's management in the conditions of global risks and crisis phenomena. The essence of the concepts "Imperatives" and "Imperative management strategies" is revealed. The scientific opinions of foreign and Ukrainian scientists regarding the development and importance of strategic imperatives in the management of the organization, in particular during global risks and crisis phenomena, are highlighted. The possible strategic imperatives during crises of the organization are characterized, and the views of foreign scientists regarding the principles that must be followed when making strategic decisions during internal and external crises are described. Business research on management disclosure demonstrates significant results in dealing with business failures, deteriorating financial performance, personnel management, and failures in communications with suppliers and government agencies during local and global crises. In particular, it has been proven that strategic imperatives will allow generating new and adoption of existing business models that significantly affect modern social and economic processes as a result of the transformation and digitalization of business activity and are currently necessary given military operations and rapid changes in the business environment and operating conditions of organizations in towards the actualization of social and environmental trends.

Keywords: strategic imperatives, imperative strategies, global risks, crisis phenomena, strategic management in management.

Вступ

Сучасна епоха розвитку людства характеризується протиріччям між економічним об'єднанням на основі глобальних технологічних, транспортних, фінансових, інформаційних потоків і політичною роздробленістю у формі існування національних держав, які все ще готові у кризовій ситуації відстоювати домінування своїх локальних інтересів не тільки над глобальними, але навіть груповими «блоковими» інтересами.

Наразі бізнес-середовище, що характеризується стрімким технологічним розвитком, скороченням життєвих циклів продуктів, промислових ринків і технологій, поглибленням глобалізаційних процесів та інтеграційних трансформацій, вимагає від підприємств побудови гнучких систем стратегічного управління.

Як свідчить світовий досвід, здатність сформувати дієвий механізм реалізації стратегії є найважливішим фактором ефективного функціонування та сталого розвитку підприємств. Це також найважливіший фактор ефективного функціонування та сталого розвитку сучасних підприємств. Водночас будь-які зміни пов'язані з протиріччям між прагненням підприємства як економічної системи до збереження стабільності, з одного боку, ф необхідністю постійного розвитку, з другого. Тому для того, щоб зберегти стійку конкурентну перевагу, підприємства повинні враховувати імперативи стратегічного управління, актуальні для підприємств усіх галузей.

Особливо це важливо в умовах глобалізаційних ризиків і кризових явищ. Тому наукове обґрунтування складових стратегічного управління в умовах глобалізаційних ризиків і кризових явищ є важливим питанням, яке дозволяє узагальнити основні управлінські акценти та створює платформу для широкої наукової дискусії.

Теоретико-методологічне підґрунтя для визначення необхідності стратегічного управління підприємствами сформовано у працях багатьох вітчизняних і зарубіжних учених. Найбільш вагомі дослідження у цій сфері здійснили такі автори: К. Андрющенко, М. Володькіна, З. Герасимчук, О. Гусева, І. Єпіфанова, Д. Жюліа, М. Ільїна, І. Ільченко, В. Маргітич, В. Панкова, І. Панченко, М. Сагайдак, І. Свида, Г. Середа, Л. Ткачук, Ю. Шпильова, D. A. Aaker, W. Belgard, M. A. Maassen, K. Prahalad, V. Ramaswamy, S. Rayner та ін.

Попри велику цінність наукового доробку вітчизняних і зарубіжних учених, наразі існує низка теоретико-методологічних проблем, пов'язаних з формуванням ефективних концепцій стратегічного управління підприємствами в умовах глобалізаційних ризиків і кризових явищ. Варто звернути увагу на відсутність цілісних наукових обґрунтувань необхідності стратегічного управління з урахуванням найбільш впливових макротенденцій і кризових явищ. Характерною особливістю праць вітчизняних науковців є те, що питання методів стратегічного управління розглядаються здебільшого як галузеві і пов'язані з виробничим сектором.

Тому широкою платформою для наукових розробок мають стати дослідження з обґрунтування питань стратегічного управління в умовах глобалізаційних ризиків і кризових явищ. Водночас основним драйвером постійних наукових досліджень з цієї проблематики є рух світового економічного простору до економіки знань та інновацій, що вимагає постійного моніторингу та систематизації факторів, які формують стан бізнес-середовища.

Формулювання цілей статті

Удосконалення наукового обґрунтування необхідності застосування стратегічних імперативів менеджменту організацій з урахуванням системних тенденцій трансформації сучасного бізнесу в умовах невизначеності, економічних і соціальних змін, глобальних розбіжностей і напруженості.

Виклад основного матеріалу дослідження

Слово «імператив» походить від латинського *imperativus* – наказовий, наполеглива вимога. Найпростіше і найпоширеніше визначення імперативу – це термінове прохання, команда або наказ. Особливо часто це поняття використовують філософи. Зокрема, І. Кант у своїй «Критиці чистого розуму» називав імперативами загальні моральні приписи і поділяв їх на гіпотетичні та категоричні. Перші вимагають умов, а другі є безумовним принципом дії [9, с. 148]. Багато вчених цитує І. Канта в інтерпретації: «Вчиняй так, щоб твоя поведінка могла бути зразком загального законодавства».

Багато філософських словників визначають імперативи як принципи, що мають характер беззаперечних зобов'язань і ґрунтуються на глибоких морально-етичних переконаннях людини, завдяки чому формалізовані морально-етичні соціальні норми стають максимально ефективними [5, с. 251]. У цьому полягає основна відмінність між формальними та неформальними соціальними нормами.

Багато науковців визначає імперативи як принципи, що є формально або неформально обов'язковими, беззаперечно дотримуються всіма учасниками системи та позитивно впливають на ефективність і стійкість функціонування системи.

На думку М. Ільїної та Ю. Шпильової, «економічні імперативи – це принципи дії, напрями управління, форми, методи, механізми та інструменти господарювання суб'єктів економічної системи та засоби їх реалізації, які є обов'язковими для виконання і використовуються в межах наявного правового поля. Іншими словами, економічні імперативи – це певні правила поведінки з урахуванням різних факторів, що впливають на всі структурні елементи економічної системи» [6, с. 224].

У дослідженні В. Маргітича акцентовано, що під економічним розвитком організації розуміють певні стійкі елементи, які гарантують розвиток системи в будь-якій ситуації та передбачають можливий сценарій реакції системи на зовнішні зміни [10, с. 74].

Такими елементами автори вважають сукупність принципів формування та розвитку організаційно-економічного потенціалу організації: ізоморфізму, цілісності, емерджентності та гармонійності; З. Герасимчук та І. Свида вважають, що «вимоги стратегічного управління відображають бажаний кінцевий результат і його досягнення впливають на процес побудови» [2, с. 157].

Автори підкреслюють, що не існує жодної заміни цілям і завданням сталого розвитку, які є головними стратегічними імперативами для організації загалом і її структурних (адміністративних, галузевих та інституційних) складових.

У науковому доробку зі стратегічного управління категорію «стратегічні імперативи» розглядали такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як Д. Акер [13], П. Бергард [14], К. Прахалад, В. Рамашвами [16], І. Ільченко [7]. У результаті аналізу досліджень було встановлено, що до категорії «стратегічні імперативи» належать ініціативи, важливі проекти та плани дій, які є засобами досягнення стратегічних цілей компанії, програми, які є важливими для досягнення ідентифікації компанії, наприклад, програми дослідження та розроблення нових продуктів, програми взаємовідносин з клієнтами, моделі ідентичності бренду тощо [13, с. 109]; пріоритети та цілі для вдосконалення, які наближують компанію до її бачення, цінностей і цілей. Виявлено, що існують схожі визначення найважливіших бізнес-цілей, які у разі їх досягнення призведуть до розвитку компанії.

І. Ільченко відзначає, що стратегічні імперативи реалізуються з метою ефективного впровадження бізнес-стратегії підприємства. Системний підхід до визначення стратегічних імперативів передбачає розгляд фундаментальних і специфічних (актуальних для певної галузі або окремого підприємства) імперативів [7, с. 148].

О. Гусева під імперативами стратегічного управління пропонує розуміти вимоги, які треба враховувати підприємствам для досягнення встановлених стратегічних цілей. Ці вимоги формуються передусім під впливом сучасних тенденцій у бізнес-середовищі [3, с. 156].

На основі проведеного дослідження пропонуємо під стратегічним імперативом менеджменту організації розуміти сукупність сталих принципів (норм, стандартів), які створюють концептуальні орієнтири управління організацією та її складовими на всіх рівнях і в усіх сферах діяльності в процесі стратегічного розвитку.

Стратегічні імперативи можуть перетинатися зі стратегічними цілями організації, але відрізняються за своєю сталістю та безальтернативністю. Уся система стратегічного управління узгоджується зі стратегічними пропозиціями, які визначають основні шляхи та межі розвитку організації з метою забезпечення збалансованості та стабільності.

Ми вважаємо, що за певних обставин і в певні періоди часу імператив може досягти свого максимального рівня ефективності. На наступному етапі дисбаланс між наявними імперативними нормами та зміненням середовищем в ході розвитку поступово зростає. Виникає необхідність якісного оновлення змісту наявних імперативних норм з метою врахування нових вимог і забезпечення ефективної взаємодії всіх складових системи організації.

Таким чином, відбувається «спіральный» розвиток імперативних норм, які постійно адаптуються до змін у суспільстві та у бізнес-середовищі. Цей процес характеризується безперервним конструюванням нових і вдосконалених правил економічної та неекономічної взаємодії індивідів на основі імперативних норм, які вже завершили свій цикл. Водночас з кожним новим витком спіралі форма конкретного імперативу може ускладнюватися. Однак у їх сукупності можуть відбуватися трансформації іншого характеру.

Виходячи зі сказаного, потреба в стратегічному управлінні може бути сформульована з точки зору реалізації стратегічних змін. За результатами аналізу теоретико-методологічних досліджень з напрямів реалізації стратегічних імперативів менеджменту організації в умовах глобалізаційних ризиків і кризових явищ можна виділити такі:

1. Безперервність – процес змін на підприємстві є безперервним, і його ідентифікація здійснюється шляхом оцінювання минулого, поточного та майбутнього стану системи. Це вимагає безперервного прогнозування та планування низки організаційних дій в умовах невизначеності.

2. Періодичність – у змінах одночасно беруть участь три форми енергії, які визначають стан системи в будь-який момент часу: творчий і хаотичний стан у вигляді інновацій, динамічний стан у вигляді прогресу в розвитку системи і стабільний стан у вигляді консерватизму в системі. Початковим станом є консерватизм, а перехід до іншого стану відбувається під тиском зовнішніх або внутрішніх факторів, що викликають необхідність змін.

3. Системність – інтенсивність і спрямованість змін повинні відповідати структурі підприємства і темпам його розвитку. Стратегії повинні бути скоординовані з найвищою системною ефективністю, не порушуючи системної рівноваги.

4. Спрямованість – управління має бути спрямоване на досягнення стратегічних цілей підприємства і здійснюватися насамперед у сферах, що забезпечують вирішення пріоритетних проблем і реалізацію можливостей.

5. Природна послідовність і фази – у процесі стратегічного управління слід дотримуватися природної послідовності стадій життєвого циклу підприємства, працівників, знань, динамічних можливостей, галузевих ринків і технологій та продуктів.

6. Вибірковий фокус управління – на кожному етапі розвитку підприємства треба визначати «точки зростання підприємства» і вибірково мотивувати їх.

7. Проактивність – стратегічне управління має базуватися на принципі проактивного реагування. Загалом підприємства потребують збалансованого поєднання реактивного та проактивного підходів до управління стратегічними змінами.

8. Унікальність змін для різних систем – стратегічне управління здійснюється за загальносистемними функціональними принципами, але кожне підприємство має власний портфель стратегій з урахуванням зовнішніх і внутрішніх факторів.

9. Адекватність змінам у бізнес-середовищі – стратегічне управління має бути динамічним та адаптованим до темпів змін у бізнес-середовищі.

Під час війни вся країна зіткнулася з суворою реальністю, до якої потрібно було швидко адаптуватися. Невизначеність і постійні загрози збільшили ризики та порушили усталені режими функціонування в усіх сферах життя суспільства.

Вітчизняні підприємства також опинилися у складній ситуації, і керівники змушені були імпровізувати та навіть перегинати палицю, щоб ухвалювати бізнес-рішення, підтримувати діяльність та утримувати працівників у кризові часи. Зміни в бізнес-середовищі спонукали до переходу від стратегій розвитку до негайного вирішення проблем. Перед топ-менеджментом постало завдання створити нові системи безпеки та знайти відповідні механізми управління.

Складність організаційного управління в умовах підвищеного ризику зумовлена не лише загрозами, пов'язаними з війною, але й специфічними характеристиками, такими як характер людей, якими керують, і багатогранність категорії «ризик».

На цьому наголошується в багатьох наукових працях. Зокрема, дослідники зазначають, що «ризик у системі управління організацією має складну природу. Оскільки більшість видів ризику не є очевидними, вони пов'язані з людськими ресурсами, базуються на природі та сутності людини, їх дуже важко ідентифікувати та оцінити, і вони є найскладнішим об'єктом управління» [4, с. 13].

Виклики, з якими сьогодні стикаються національні організації і які дають підстави вважати цей ризик високим, посилюються факторами, що посилюють цей ризик. Це пов'язано з тим, що економіка паралізована, інфраструктура пошкоджена, екосистеми розбалансовані, логістичні системи складніші, фінансові проблеми більші, території зруйновані, часто лунає повітряна тривога та наслідки, до яких вона призводить.

Ризики, пов'язані з війною, відрізняються від тих, з якими стикаються організації в мирний час. Тому цілком природно, що топ-менеджмент вітчизняних організацій виявився не готовим до застосування стратегічних заходів з мінімізації ризиків, а скоріше реагував тактично, швидко та ефективно. Відсутність стратегічного планування дій у кризових ситуаціях навіть у мирний час посилюють актуальність пошуку засобів з мінімізації втрат і збереженні та посиленні потенціалу людських ресурсів, що вимагає розробки і запровадження ефективних альтернативних стратегій управління у разі настання кризи».

Таким чином, у сучасних реаліях основною перевагою підприємств у боротьбі за виживання є «правильне визначення стратегічних імперативів управління з урахуванням змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі організації, на ринку праці, в економіці та суспільстві в цілому» [12, с. 84].

Зарубіжні вчені пропонують під час розроблення стратегічних імперативів менеджменту організацій в умовах глобалізаційних ризиків і кризових явищ використовувати такі основні принципи:

1. Зосередити увагу на «Що» та залишити місце для «Як».
2. Визначати успіх, а не те, як його буде досягнуто.
3. Спілкування та обговорення є важливими під час обговорення стратегії організації.
4. Стратегічні імперативи мають надихати.
5. Стратегічні імперативи мають бути імперативними.

Формулювання навіть одного стратегічного імперативу, який насправді не є імперативним, послабить увесь набір і запламує процес. Це особливо правильно, якщо співробітники вважають, що стратегічний імператив було включено з політичних міркувань або те, що це лише «на словах».

6. Кожен стратегічний імператив повинен мати чітку дату завершення.

Хоча стратегічні імперативи не є проектами, вони мають дату початку та завершення. Стратегічні імперативи не діють, і вони не можуть тривати нескінченно. Стратегічні імперативи мають змінюватися з часом, і коли вони завершені, починаються інші стратегічні імперативи.

7. Чітка підзвітність для кожного стратегічного імперативу [15, с. 324].

Отже, стратегічний імператив – це бізнес-мета чи завдання, яке має найвищий пріоритет. Для деяких компаній це може бути створення бренду; для інших він може розширюватись на міжнародному рівні. Або це може бути узгоджений крок з оцифрування бізнесу та використання онлайн-платформ протягом певного проміжку часу. Усе це засоби зростання чи підтримки бізнесу, чи підвищення його конкурентоспроможності. Створення бренду підвищить авторитет фірми, що призведе до підвищення її вартості. Внутрішні ринки можуть бути обмежені, тому необхідно шукати можливість виходу за кордон. Щоб зробити все це, фірмі необхідно оптимізувати чи модернізувати свої технології та розширити свої цифрові можливості.

Стратегічні імперативи також можуть бути відомі під іншими назвами: бізнес-імперативи, пріоритети або стратегічні пріоритети. Але коли йдеться про пріоритети бізнесу, про стратегічні пріоритети іноді забувають. Організаціям, які хочуть використовувати стратегічні імперативи для стійкості, конкурентоспроможності чи зростання, необхідно спочатку розглянути можливість розроблення структури стратегічних імперативів. Використовуючи цю структуру, ідея стратегічних імперативів може бути донесена до персоналу. У процесі цього фірма повинна визначити, чи має вона все необхідне для досягнення визначених нею імперативів.

Комунікація має вирішальне значення для стратегічних імперативів, оскільки вона долає розрив між плануванням і діяльністю. Персонал має знати, яка стратегія організації, перш ніж вводити її в експлуатацію. Рада директорів і вище керівництво повинні бути максимально чіткими і лаконічними щодо цього на початковому етапі, щоб комунікація наступних стратегій була простішою. Але експерти рекомендують зосередитися на тому, що має бути досягнуто, і залишити фактичне досягнення цих цілей зацікавленим співробітникам, а не нав'язувати суворі рекомендації. Більш глибоке відчуття залучення виникне, якщо персонал сам знайде рішення, замість того, щоб нав'язувати їм правила та норми.

Однак всі дії повинні бути вимірюваними, щоб можна було визначити ступінь їх ефективності та узгодження зі стратегією або метою. Стратегічне планування бізнесу допомагає фірмі краще управляти поточними та майбутніми операціями. Стратегічний імператив є бізнес-метою, але оскільки він є «обов'язковим», його потрібно досягти насамперед, випереджаючи інші цілі. Стратегічні імперативи не є проектами, але вони можуть бути заплановані з датами початку та завершення. Наприклад, якщо організація визначає, що визначення лідерів другої лінії є стратегічним імперативом, вона може встановити певний період для цього.

Хтось також повинен нести відповідальність за досягнення стратегічного імперативу. Зазвичай це закладається ініціативою вищого керівництва, але підприємство може прийняти рішення про спільну відповідальність і розподілити її між відділами або дочірніми компаніями. Коли стратегічний імператив визначений, його досягнення потрапляє на перше місце в списку кожного. У процесі роботи над цим можуть з'являтися певні ризики, які можуть перешкоджати персоналу реалізувати свої цілі.

Хоча ризик зазвичай розглядається негативно, є деякі, які можуть фактично породити нові можливості для фірми. Наприклад, розширюючи свої цифрові можливості, можна охопити більше нішевих сегментів ринку для своєї продукції. Тож важливим аспектом є розроблення адекватних сучасним соціально-економічним вимогам підходів до комплексного оцінювання ризиків існування та ефективної діяльності підприємств на засадах стратегічної стійкості [16, 17].

Можна б було цього не усвідомити, якби одним зі стратегічних імперативів не було розширення використання технологій. Організація, яка ставить досягнення своїх стратегічних імперативів на перше місце, наголошує на своїх пріоритетах. Хоча організація зосереджується на тому, що вважає своїм найвищим пріоритетом, організаційна стратегія, зрозуміла всім, і культура ризику в масштабах всієї компанії розвиваються в тандемі. Персонал буде дотримуватися чітко визначених, систематичних процесів і процедур, які були встановлені, для досягнення своїх цілей. Крім того, культура ризику, яку всі в фірмі підтримують і розуміють, ще більше підвищить ефективність роботи персоналу.

Стратегічні імперативи та управління стратегічними ризиками доповнюють один одного. Встановлення стратегічних імперативів є одним з перших кроків, які організація може зробити, визначаючи свій стратегічний напрям. Звідси розвиватиметься управління стратегічними ризиками.

Цей термін був придуманий для компаній, які успішно управляють ризиками, захищаючи можливості, досліджуючи та експлуатуючи нові: амбідекстрові організації. Це фірми, які, найімовірніше, також змогли культивувати життєздатну, сприятливу культуру ризику, яка забезпечує гнучкість і адаптивність до динамічного середовища.

Оскільки бізнес має переходити від одного глобального ризику до іншого кризового явища або нових викликів сучасності, ця здатність швидко приймати та сприймати зміни, схоже, стане стратегічним глобальним імперативом. Готовність до змін вже довела свою ефективність для організаційної стійкості. За останні кілька десятиліть світова економіка кожні кілька років зазнавала збоїв. Амбідекстрові організації змогли не тільки побачити наближення зриву, але й повернути його на свою користь. Це передбачення та застосовані ефективні підходи до управління ризиками призвели до визнання та використання можливостей, які в іншому випадку не змогли б нормально функціонувати.

Враховуючи швидкість, з якою ситуації можуть змінюватися та впливати на бізнес сьогодні, розвиток здатності розпізнавати такі можливості став необхідною умовою для організацій, які хочуть підтримувати свою конкурентоспроможність і стійкість. Але для того, щоб це сталося, потрібна паралельна зміна мислення. Встановлення стратегічних імперативів фірми буде першим кроком на шляху до узгодження стратегії фірми з її планом дій. Це також буде показником того, як фірма має намір винагородити своїх акціонерів, завоювати довіру зацікавлених сторін і збільшити вартість організації.

Висновки та перспективи подальших розвідок

У результаті проведеного теоретичного дослідження змісту поняття «стратегічний імператив менеджменту» пропонується його розуміти як сукупність сталих принципів (норм, стандартів), які створюють концептуальні орієнтири управління організацією та її складовими на всіх рівнях і в усіх сферах діяльності в процесі стратегічного розвитку. Акцентовано увагу на тому, що глобальні ризики та кризові явища в системі управління організацією мають складну природу. Оскільки більшість видів ризику не є очевидними, вони пов'язані з людськими ресурсами, базуються на природі та сутності людини, їх дуже важко ідентифікувати та оцінити, і вони є найскладнішим об'єктом управління.

Для забезпечення ефективності та конкурентоспроможності системи в умовах трансформації, попри її відносну довгострокову стабільність, інструкції повинні розвиватися і змінюватися разом із системою. У цьому контексті обрані імперативи мають відповідати сучасним тенденціям економічного та соціального розвитку, бути спрямованими на вирішення найактуальніших проблем і враховувати вимоги часу.

Перспективи подальших досліджень повинні відображати конкретні дослідження із застосування стратегічних імперативів у менеджменті організації під час глобальних ризиків і кризових явищ у світі загалом і на національному рівні зокрема.

Література

1. Володькіна М. В. Ключові аспекти визначення ефективності управління сучасних бізнес-організацій. Стратегічні імперативи сучасного менеджменту: 36. Матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції [Електронний ресурс]. К.: КНЕУ, 2020. 357 с.
2. Герасимчук З.В., Свида І.В. Стратегічні імперативи управління стійким розвитком регіону. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2018. Вип. 31. С. 156–160.
3. Гусева О.Ю. «Імперативи стратегічного управління торговельними підприємствами з урахуванням макротрендів бізнесу» // Теоретичні і практичні аспекти економіки. 2015. С. 154-160
4. Єпіфанова І.Ю. Панкова В.Д. Ткачук Л.М. Стратегічне управління ризиками в системі управління персоналом Вісник Хмельницького національного університету. 2021. № 6. С. 12–15.
5. Didier J. Dictionnaire de la philosophie. Paris: Libr. Larousse. 1984. URL: <https://nla.gov.au/nla.cat-vn3021051>.
6. Льїна М.В., Шпильова Ю.Б. Теоретичні основи формування імперативів економічного розвитку суспільства. Економіка і суспільство. 2017. №9. С. 221–226
7. Льченко І. Ю. Обґрунтування стратегічних імперативів підприємств // Ефективна економіка № 5, 2020. С. 147-151
8. Імперативи розвитку підприємництва в контексті інноваційної економіки: колективна монографія // За заг. ред. К.А. Андрущенко, М.П. Сагайдака. Київ: ДУІТ, 2019. 272 с.
9. Kant E. Critique of Pure Reason (1781) a translation by Norman Kemp Smith an electronic edition. Macmillan Press Ltd. <https://web.archive.org/web/20110627054705/http://hermes.arts.cuhk.edu.hk/Philosophy/Kant/cpr/>.
10. Маргітич В.В. Імперативи моделювання організаційно-економічного потенціалу розвитку регіону. Науковий вісник Ужгородського університету. 2019. С. 71–76.
11. Britannica, T. Editors of Encyclopaedia Robert K. Merton. Encyclopedia Britannica. (2023, March 26). URL: <https://www.britannica.com/biography/Robert-K-Merton>.
12. Панченко І.В., Середа Г.В. Трансформація стратегічних імперативів управління персоналом в умовах пандемії COVID-19. Економіка і організація управління. № 4 (40). 2020. С. 83–89. DOI 10.31558/2307-2318.2020.4.8
13. Aaker D.A. Spanning Silos: The New CMO Imperative – Harvard Business School Press, 2008, 204 p.
14. Belgard W., Rayner S. Shaping the Future: A Dynamic Process for Creating and Achieving Your Company's Strategic Vision, 1st edition, Amacom, 2004, 256 p.
15. Maassen M. A. Sustainable Business Models: An Imperative in the Strategic Management of Companies and Organizations // Management Dynamics in the Knowledge Economy Vol.6 (2018) no.2, pp.323-335
16. Замлинський В., Толкачова Г., Ігуменцева Н. (2023). Зміцнення економічної безпеки підприємств шляхом стратегічного управління ризиками в умовах невизначеності. Modeling the development of the economic systems, (3), 186–196. <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-9-25>
17. Stanislavyk, O., Zamlynskyi, V. (2023). Sustainability of business development in strategic management. Modeling the development of the economic systems, (1), 37–44. <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-7-5>
18. Prahalad K., Ramaswamy V. Co-opting Customer Competence, Harvard Business Review, Jan-Feb 2000, p. 79-87.

References

1. Volodkina M.V. (2020) Kluchovi aspektu vuznachenya efectivnosti upravlinya suchasnuh bisness – organizacii. Strategichni imperativu suchasnoho menedgmentu [ZB. Materialiv V Mignarodnoi naukovo – practuchoi konferencii]. V.: CNEU. 357 c.

2. Gerasumchuk Z.V., Svuda I.V. (2018) Strategichni imperativu upravlinya stiicum rozvutcom regiony. [Naukovui visnuk Hersonskogo dergavnogo universitetu]. Vol. 31. C. 156–160
3. Guseva O.U. (2015) Imperativu strategichnogo upravlinya torgivelnumu pidpruemstvu z urahuvanyam macrotrendiv biznesu. [Teoretichni i pruchadni aspectu ekonomiku]. C. 154-16
4. Epifanova I.U., Pancova V.D., Tcachuk L.M. (2021) Strategichne upravlinya ruzukamu v sustemi upravlinnya personalom [Visnuk Hmel'nuckogo nacional'nogo universitetu]. Vol. 6. C. 12–15.
5. Didier J. (1984). Dictionnaire de la philosophie. Paris: Libr. Larousse. Available at: <https://nla.gov.au/nla.cat-vn3021051>.
6. Il'ina M.V., Shpulova U.B. (2017) Teoretichni osnovu formuvanya imperativiv economichnogo rozvutcu suspil'stva. [Economika i suspil'stvo]. Vol. 9. C. 221–226
7. Il'chenko I.U. (2020) Obgruntuvanya strategichnuh imperativiv pidpruemstv. [Efectuvna ekonomika]. Vol. 5. C. 147-151
8. Andrushenko C.A., Sagaidaca M.P. (2019) Imperativu rozvutcu pidpruemnuctva v contecsti inovaciinoi ekonomiku Obgruntuvanya strategichnuh imperativiv pidpruemstv. [Kuiv. DUIT]. 272 c.
9. Kant E. Critique of Pure Reason (1781) a translation by Norman Kemp Smith an electronic edition. Macmillan Press Ltd.
<https://web.archive.org/web/20110627054705/http://hermes.arts.cuhk.edu.hk/Philosophy/Kant/cpr/>.
10. Margituch V.V. (2019) Imperativu modeluvanya organizaciino – economichnogo potencialu rozvutcu regionu [Naukovui visnuk Uzgorods'cogo Universitetu]. C. 71–76.
11. Britannica, T. (2023). Editors of Encyclopaedia Robert K. Merton. Encyclopedia Britannica. Available at: <https://www.britannica.com/biography/Robert-K-Merton>.
12. Panchenko I.V., Sereda G.V. (2020) Transformaciya strategichnuh imperativiv upravlinnya personalomv umovah pandemii COVID-19 [Economika i organizaciya upravlinnya]. Vol. 4 (40). C. 83–89. DOI 10.31558/2307-2318.2020.4.8
13. Aaker D.A. Spanning Silos: The New CMO Imperative – Harvard Business School Press, 2008, 204 p.
14. Belgard W., Rayner S. Shaping the Future: A Dynamic Process for Creating and Achieving Your Company's Strategic Vision, 1st edition, Amacom, 2004, 256 p.
15. Maassen M. A. Sustainable Business Models: An Imperative in the Strategic Management of Companies and Organizations // Management Dynamics in the Knowledge Economy Vol.6 (2018) no.2, pp.323-335
16. Zamlynskyi, V., Tolkachova, H., & ihumentseva, n. (2023). strengthening economic security of enterprises through strategic risk management in uncertainty. modeling the development of the economic systems, (3), 186–196. <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-9-25>
17. Stanislavyk, O., Zamlynskyi, V. (2023). Sustainability of business development in strategic management. Modeling the development of the economic systems, (1), 37–44. <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-7-5>
18. Prahalad K., Ramaswamy V. Co-opting Customer Competence, Harvard Business Review, Jan-Feb 2000, p. 79-87.

Стаття надійшла до редакції 13.01.2024 р.